

gratiam suam inhabitante gaudebis. O quam felix eris, si Creatorem tuum, Salvatorem tuum et animæ tuæ sponsum invenias! Gavisa est sponsa cum sponsum invenit; gavisa est et Maria cum dilectum filium invenit; gaude et tu si Christum invenire valeas: diem conversionis tuæ, in quo Christum invenies, inter dies lætitiæ et felicitatis tuæ annumera. Si vero tanta gaudeas felicitate, ut Christum invenias, tene eum, nec amplius illum a te per peccata tua expellas. Postquam sponsa sacra sponsum invenit, tenuit illum, nec usquam amplius illum dimisit: *Inveni quem diligit anima mea: tenui eum, nec dimittam* (Cant. 3, 4). Postquam etiam Maria Christum reperit, tenuit illum, nec illum iterum perdidisse scimus. Sic tu, si Christum invenire merearis, tene illum, nec illum usquam a te peccatis tuis expellas; parum enim tibi prodesset eum multo labore quesivisse et invenisse, si rursus eum perderes. Imo, si eum rursus perderes, forte nusquam amplius eum invenires: præoccupatus enim morte, spatium poenitentiae forte invenire non posses. Si ergo inveneris, tene eum, custodi illum fugiendo occasiones peccatorum, obserando mentem seriis propositis et recipiendo sæpe poenitentiae et eucharistiæ sacramenta. Tene eum, donec introducat te in æterna tabernacula. *Amen.*

DOMINICA SECUNDA POST EPIPHANIAM.

DE EBRIETATE.

Vinum non habent (Ioan. 2, 3).

Si ab ebriosis, ventrici deditis hominibus petamus, quid de vino sentiant, in ejus elogium facile prorumpent, innumeras ad ejus laudem cantilenas component; cumque illud inspiciant veluti Deum, ad quem vota sua dirigunt, nil illo amabilius,

nil pretiosius, nilque excellentius esse dicent. Verum quidem, quod vinum sit creatura nobilis: quod sit liquor palato et gustui gratissimus; quodque, si moderate sumatur, acquirenda et conservanda valetudini non parum prosit. Cum vero immoderate bibitur, rationem perturbat, de rationali homine brutum animal efficit, sapientes quosque risui et omnium contemptui objicit, ad luxuriam provocat, innumeraque mala et vitia parurit. Meæ mentis non est vini usum damnare, sed abusum, seu ebrietatem; cui vitanda et detestanda summa cura invigilare debent fideles, ac potissimum attendant oportet; *Attendite vobis, ne forte graventur corda vestra in crapula et ebrietate* (Luc. 21). In nuptiis, quibus adesse dignatur Christus, vinum deficit: *Vinum non habent*. Perpendite, quod in iis non deficiant mens et ratio ob ebrietatem et nimiam vini sumptionem, verum quod deficiat vinum. Cavete similiter in conviviis vestris non tam a defectu vini, quam a defectu rationis ob nimiam vini potationem; a nimio abstinete vino; mentes et corda vestra non graventur ebrietate, quæ, ut jam videbimus, maligna malorum multorum parens et mater est. *Ave.*

Omnium hominum corda variis sum concitata et sæpe conturbata desiderii, ideoque ut monet S. Bernardus, quilibet homo, non secus ac Daniel, vocari potest *vir desideriorum*. Viri quidem desideriorum sunt plerique hominum, eorumque desideria plerumque divitias, sanitatem et sanctitatem spectant et ad illa diriguntur. *Divitias* quidem optant multi, ut paupertatis incommoda devitent, et ut in hoc mundo feliciter vivant. *Sanitatem* plures cupiunt, tamquam bonum omnibus optabile, sine quo alia temporalia bona nihil sunt, nihilque prosunt. *Sanctitatem* plurimi desiderant, ut Deo placentes æterna felicitate aliquando frui mereantur. O quam felices, qui in hoc mundo et divites, et sani, et sancti sunt! E converso quam horrendum monstrum est ebrietas, quæ ab homine divitias, sanitatem et sanctitatem tollit! Ebrietas enim est mater paupertatis, infirmitatum et vitiorum: *est mater paupertatis*, quia homines ad egestatem redigit; *est mater infirmitatum*, quia homines infirmitatibus conficit; *est mater vitiorum*, quia homines ad

multa crimina trahit. Ebrietas est 1. mater paupertatis :
2. mater infirmitatum : 3. mater vitiorum.

I PARS.

Ebrietas est mater paupertatis.

Ditari non solent qui vinum, plus quam par est, diligunt, et qui ebrietati se dedunt; *qui diligit vinum, non ditabitur* (Prov. 21). Tantum abest, ut ditentur, quin contra pauperes, egeni et miseri fieri solent; cum ebrietas sit paupertatis mater et genitrix, quæ homines vino indulgentes temporali- bus facultatibus spoliare, et ad turpem egestatem religere solet: *qui diligit epulas, in egestate erit*. Hoc præclare docuit Salomon dicens, omnem hominis ebriosi laborem esse in ore ejus: *omnis labor hominis in ore ejus*. Omnes fere ebriosi pigri sunt et desides, qui nunquam aut raro laborant, qui domesticis negotiis parum incumbunt, et qui ore et maxillis, non manu laborant: *omnis labor in ore ejus*. Domesticis rebus non vacantes, totique dediti ebrietatibus et commessionibus pauperes et inopes cito fiunt, ebrietasque in eis est maligna mater, quæ pauperiem cito generat. Sic a multis exponitur ille Salomonis locus; quem paulo aliter explicat Doctor Seraphicus dicens, omnem viri ebriosi laborem esse in ore ejus, quia ille ore suo, suisque ebrietatibus brevi absorbit quidquid labore manuum suarum acquirere potest: *omnis labor in ore suo, id est, quidquid ex labore acquirit, ore suo gulose consumit*. Nonne videmus sæpe artifices, suæ artis peritissimos, qui quotidie plura lucrantur, et tamen nunquam ditescunt, ac semper egestate premuntur? Unde hoc? a vino quidem et ebrietate, quæ absorbit quidquid illi labore acquirere possunt. Nonne plurimos videmus mercatores, qui omnium judicio jam ditissimos esse oporteret, quia sive in emendo, sive in vendendo ita felices sunt, ut semper lucentur, et tamen nunquam ad pinguiorem veniunt fortunam; semper in pau-

peritate ingemiscunt et decoctos fieri periclitantur? Unde hoc? ab ebrietate utique, quæ velut pessima mater illos acquisitis spoliat et ad paupertatem redigit. Quot sunt, qui *uno die bibunt multorum dierum labores* (S. Amb. de *Elia et jejun.* 12). Quot sunt, de quibus dicimus, ii quidem ditissimi essent, si a vino semper abstinuissent? Quot novimus, de quibus fatemur, si hic homo tanto affectu vinum non diligeret, Cræso ditior esset; quia mero se sæpe ingurgitat, est Lazaro pauperior? Hoc sæpe audire et dicere occurrit, et hoc verissimum est, quia ebrietas est turpis parens, quæ paupertatem gignit, hominesque cito pauperes efficit.

De Noe narrat S. Scriptura, quod inebriatus sit, licet sine sua culpa, quia non noverat vinum inebriandi vim habere. Jamvero ut refert sacer textus, postquam Noe inebriatus est, nudus factus est: *bibens vinum inebriatus est, et nudatus in tabernaculo suo* (Gen. 9, 41). Hoc plerumque accidit ebriosis, qui per ebrietatem nudi et miseri fiunt: si nimio non indulgerent vino, acquisita servare possent bona, et nova acquirere: quia bibere et inebriari amant, paulisper bonis denudantur, et ad paupertatem declinant. Cum Callias quidam Atheniensis substantiam suam simul cum plurimo vino sorbuisset, ad tantam redactus est paupertatem, ut hyemis etiam tempore nudus incidere cogeretur. Unde hoc dieterio passim notabatur: *Hic a vino deplumatus est*. Simile quid dici posset de omnibus fere ebriosis, quia deplumantur et nudantur a vino, a quo omnes eorum divitiæ absorbentur. Et ideo de iis dicit Isaias propheta, quod *absorpti sunt a vino*; dum enim ipsi vinum absorbent, interim a vino absorbentur jam eorum pecuniæ, nunc vestes, nunc prædia, quousque tandem nudi et pauperissimi fiunt, quia ebriosi fuerunt. O quam exitiosa mater est ebrietas, quæ paupertatem parit, ac ebriosos pauperes et inopes efficit. Insatiabilem et inexplebilem esse impiorum ventrem dicit Salomon: *venter autem impiorum insaturabilis*. Quæ verba de gulosis et ebriosis exponens Doctor Seraphicus, ait, quod nunquam satiari possint: *gulosis nunquam potest satiari*. Si vir ebriosus pecunias habeat, diu noctuque in caupona

moratur; bibit et rehibit, quousque arca evacuat, nec tamen adhuc satiatur. Nunc domum, nunc vineam, nunc pratrum vendit, ut crapula et ebrietati vacet; nec tamen adhuc satiatur; nunc ab amico pecuniam mutuo accipit, nunc mulieris dotem pignori dat, ut inde habeat, quo bibat, nec tamen unquam venter ejus satiari potest: *gulosus nunquam potest satiari*. Venter ejus ita insatiabilis est, ut sua, uxoris, totiusque familiae bona absorbeat, eumque ex divite pauperem faciat. Ingeniose Doctor Seraphicus virum gulosum et ebriosum cum sacco pertuso confert: *saccus pertusus est gulosus*. Si aurum, argentum, vel triticum injicias in saccum pertusum, non in eo manebit, sed per foramina transibit et cito diffluet. Idem dicendum de viro ebrioso: esto quod divitiis, bonisque temporalibus affluat, cito haud dubie diffluent, perinde ac si illa miserit in saccum pertusum, qui ea diu non retinet. Vides hominem, qui alias domum habebat, jam non habet; alias habebat pecunias, jam non habet; alias prata, vineas et agros habebat, jam non habet, unde hoc? Si bene causam inquiras, invenies hunc hominem esse saccum pertusum, qui ebrietatibus suis totam suam dissipavit substantiam; *saccus pertusus est gulosus*. Nonne aliquando videmus aliquem patremfamilias, qui labore multo, plurimisque sudoribus divitias congregat, qui viginti, vel triginta annorum spatio diu noctuque laborat, ut filiis opes multas testamento relinquat? Quid inde? Si filio ebrioso et ebrietati dedito eas relinquat, idem est ac si illas in saccum pertusum mittat, *qui mercedes congregavit, misit eas in saccum pertusum* (Agg. I, 6). Illas sane in saccum pertusum mittit; quia ebriosus ille heres erit quasi saccus pertusus, a quo cito diffluent hae omnes divitiae, illum pater divitem fecit, et ebrietas illum cito ad egestatem et inopiam rediget.

Præclare dixit S. Bernardus, viri ebriosi ventrem esse *sanguisugam*. Est quidem sanguisuga, quia sugit et deglutit quidquid est substantiae in ebriosi domo. Nonne sæpe videmus, quod in domo aliqua laboret pater, laboret mater, lucrentur omnes, et tamen res familiaris non augeatur, pecunie non

multiplicentur, nec fundi acquirantur? unde hoc? ab aliqua haud dubie sanguisuga, ab aliquo filio ebrioso, cujus venter omnia sugit, ab aliquo filio poculis et ebrietati addicto, qui modo pecuniam ex arca, nunc ex horreo triticum, nunc vinum ex cella vinaria subripit, et ideo ebrietatibus suis in causa est, quod non ditetur familia, imo quod ad paupertatem redigatur. De aliqua sanguisuga loquitur Sapiens, cujus duæ sunt filiae, quæ insatiabiles sunt, et quæ semper sibi afferri clamant. *Sanguisugæ duæ sunt filiae, dicentes, affer, affer* (Pr. 30, 15). Hanc sanguisugam Doctor Seraphicus dicit esse gulam, cujus duæ sunt filiae, crapula scilicet, seu excessus in comestibilibus, et ebrietas, seu excessus in potu. Hæc duæ filiae, et præcipue ebrietas, dicunt semper: *affer, affer*. Cum enim viri ebriosi in caupona cum suis combibonibus sunt, vino nunquam satiantur; semper magis et magis afferri clamant, *affer, affer*. Exhausta una vini amphora, aliam petunt, absorptis maximis poculis, alia sibi ministrari postulant, dicuntque semper: *affer, affer*. Si quis eos in spiritu lenitatis et charitatis moneat, dicens, cavete a nimio vino: si non caveatis, inebriamini ac simul et semel rationis usum, famam ac Dei gratiam perdetis, hæc spernunt monita, clamantque semper, *affer, affer*. Si quis eis dicat: intelligite, quod de sanitæ vestrae agitur, quodque ob ebrietatem in gravem aliquam cadetis infirmitatem, de hoc nil curant, et dicunt semper, *affer, affer*. O ebriose, memento saltem, quod filii fame pereant, quod mulier plorans ululet, quod tua in deterius ruant negotia, quod bona tua pereant, quodque brevi ad gravem redigeris inopiam, si a frequentibus potationibus et ebrietatibus non abstineas; huiusmodi consilia et monita despiciunt ebriosi, clamantque semper, ut afferatur vinum: *affer, affer*. Dicit Horatius, quod sanguisuga apprehensam hominis cutem nunquam dimittat, nisi prius sanguine plena sit: *non missura cutem, nisi plena cruoris hirudo*. Sic ebriosi a caupona nunquam discedunt, nisi prius vini pleni sint. Sæpe cauponam adunt; semper in ea bibunt, et plerumque inebriantur; expensas in ea multas faciunt; quamdiu ibi sunt, a laboribus abstinere, domesticis non vacant

negotii; et sic paulatim per ebrietatem pauperes fiunt et miseri. Hæc ut latius probemus, non egemus SS. Patrum auctoritatibus et Theologorum ratiocinationibus; ipsa etenim experientia constat, ebriosos progressu temporis fieri pauperes. Quod ut quisque vestrum sibi suadeat, mente revolcite quotquot viros ebriosos agnoscitis, et invenietis, quod eorum nullus dives fiat, et quod eorum plerique pauperes facti, aut brevi faciendi sint. De quolibet enim ebrioso, si pauper ab ebrietate jam factus non sit, dici potest, quod per eam cito pauper evadat; quia ebrietas hospitem suum ad egestatem cito religit, et ab ejus domo sæpe expellit. Unde cum Diogenes quadam die videret ebriosum, qui a domo sua propter debita ad ebrietati indulgendum contracta expelleretur, ingeniose dixit; *odorabar domum istam, vino semper ebriam, hospitem tandem suum evomituram*. Hoc sæpe accidit viris ebriosis, qui aut pauperes sunt, aut pauperes brevi fiunt. Verum est, inquit S. Basilius, quod cum viri ebriosi actu ebrii sunt, se sæpe Cræso ditiores et regibus potentiores dicant; verum cum ebrietatis fumus transiit, se pauperes et miseros esse agnoscunt. *Divites sunt, dum inebriantur; mox ubi digesserint vinum, cernunt se esse mendicos et egenos*. A nimio ergo vino abstinete, ab omni declinate ebrietate; cum hæc sit maligna mater, quæ paupertatem generat, ac etiam multas corporis infirmitates.

II PARS.

Ebrietas est mater infirmitatum.

Omnibus apertum est, abstinentiam et sobrietatem esse optima media ad conservandam valetudinem et ad vitam prorogandam. Quibus mediis artis medicæ magistri Hippocrates et Galenus perfecta sanitate gavisi sunt, vitamque suam diutissime produxerunt? Primus, qui supra centesimum annum vixerat, docuit abstinentiam in cibo et potu esse optimam rationem conservandæ valetudinis; *ratio sanitatis conservandæ est*

edere citra saturitatem, et impigram esse ad labores (Hippocrat. *Epidemion* sect. 4). Secundus, qui quadraginta supra centum annis vixerat, hæc tradidit sanitatis conservandæ regulam: quod nunquam quis manducet, vel bibat ad satietatem, quod nunquam famen et sitim totaliter expleat, quod semper e mensa surgat aliquo modo esuriens et sitiens. Ad magistrorum sententiam accedunt discipuli, fatenturque omnes alii medici, abstinentiam et sobrietatem ad conservandam, vel recuperandam sanitatem plus valere, quam omnia remedia quæ invenire potuit ars medica. Et ideo cum infirmos invitantur medici, primum quod præscribere solent, est abstinentia a cibo et vino; ac a vino plusquam a cibo; vini enim omnem usum infirmis prohibere solent. Si autem abstinentia et sobrietas sanitati faveant, non minus ei noxia sunt crapula et ebrietas; ac, ut asserit S. Ambrosius, sanitati potissimum nocet ebrietas; *noxia est ebrietas ad corporis sanitatem*. Addit sanctus Joannes Chrysostomus, ebrietatem ita sanitati esse noxiam, ut ebriosos morbis conficiat, ac morborum examinibus obsideat; *corpora illorum qui guttæ student, sunt morborum examinibus obsessa*. Et alibi ait, gulam et ebrietatem mille morborum torrentes causare; *mille morborum torrentes a crapula et ebrietate proveniunt*. Auroi illius sanctæ romanæ Ecclesiæ patris sententia recte rationi innititur. Sanitas enim consistit in debita humorum proportione et symmetria tam secundum quantitatem, quam secundum qualitatem; ita ut tunc sanitate fruamur, cum in nobis hæc est humorum debita proportio; tunc vero infirmi sumus, cum hæc symmetria et proportio perturbantur. Patet autem, quod abstinentia, et sobrietas ita humores temperent, et in debita proportione conservent, ut neque in quantitate, neque in qualitate peccent. *Non quidem in quantitate*, quia per abstinentiam et sobrietatem superflui absumuntur humores; *non etiam in qualitate*, quia cum abstinentia et sobrietas superfluos exsiccent et absumant humores, impediunt etiam, ne cruditates gignantur, a quibus humores corrumpi solent. Ideo fatendum, quod ratio acquirendæ et conservandæ sanitatis, nulla melior, quam quod

quisque parce et sobrie vivat. E contra etiam fatendum, quod gula et ebrietas symmetriam et debitam humorum proportionem destruant tam in quantitate, quam in qualitate; *in quantitate*, quia superfluos gignunt humores; *in qualitate*, quia noxios et corruptos humores generant. Cum enim nimio cibo, nimioque vino plenus est stomachus, digestio fieri nequit, et ex indigestione crudi et putridi remanent humores. ac proinde ab ebrietate et crapula innumeri gignantur morbi; et ideo ebrietas infirmitatum mater dicenda; *mille morborum torrentes a crapula oriuntur*.

Aliam adduco rationem verissimo innixam Hippocratis aphorismo dicentis, omnes morbos a repletionem vel a nimia evacuatione nasci, eamque rationem sanandi morbos assignat, quod *quicumque morbi ex repletionem fiunt, eos evacuatio sanat, et quicumque ex evacuationem, repletio*. Verum, ut docet Hypocrates, paucissimi ex morbis, quibus homines laborare solent, oriuntur ab evacuationem; omnes enim plerumque a repletionem nascuntur, nimirum quod plus assumatur, quam natura requirat, et stomachus possit perfecte concoquere. Et ideo medici probe scientes, omnes fere morbos a repletionem ortum ducere, ut eos curent, sanguinem detrahi, humorum colluviem medicamentis subduci, vel alias evacuationem fieri prescribunt. Itaque cum omnes pene morbi a nimia repletionem procedant, evidens est quod abstinentia et sobrietas, a morbis homines incolumes serrent, quia impediunt, ne nimis humoribus repleantur; et contra patet, quod gula et ebrietas sint omnium fere morborum causa et origo, quia per gulam et ebrietatem fit nimia repletio, a qua omnes fere morbi causantur. Alia huic similis adducenda videtur ratio ex Galeni principis desumpta dicentis, omnes fere morbos, quibus homines ordinarie laborant, a cruditatibus, seu ab imperfecta ciborum concoctionem originem ducere. Cruditates enim sunt omnium fere morborum seminarium; cum enim stomachus cibus et vino obruitur, imperfecte concoquit; et ex imperfecta hac concoctionem fit, ut pariantur in exiguis viscerum meatibus multe obstructions, ut cerebrum multis pituitosis et biliosis excrementis repleatur, ut vena

humore putrido impleantur, ac tandem ut totum corporis temperamentum vitietur, et innumere infirmitates gignantur. Qui autem sobrii sunt, ab his omnibus infirmitatibus declinant; nam ubi sunt abstinentia et sobrietas, ibi nulla cruditates. E converso excessus in cibo et potu cruditates pariunt, et a cruditatibus generantur morbi, et sic gula et ebrietas innumerorum sunt causa morborum. Si per tempus liceret, aliam adducerem rationem ex calore nativo sumptam. Calor enim naturalis suos habet gradus, cui si tribuas cibi aut vini plus quam coquere et digerere possit, illum opprimis. Cumque ei vires desint ad digerendam magnam ciborum et vini copiam quam ingeris, ex his omnibus fit quaedam corruptionis massa, et quaedam noxiorum humorum congeries, quae fit exitiosa multorum morborum origo et parens. Sicut, inquit S. Chrysostomus, infelici naufragio perit navis plus quam par est, mercibus onusta, sic illius, qui cibus et vino nimis repletur, sanitas naufragium patitur, nec potest quis nimis indulgere vino, quin innumeris morbis immergatur, ac proinde ebrietas est exitiosa plurimarum infirmitatum mater. His et aliis rationibus patet, ebrietatem esse fecundam plurimarum infirmitatum parentem, quod ipsa etiam manifestat experientia, qua constat, quod ab ebrietate gignantur podagrae et chiragrae, quod ab ipsa procedant catarthi, tusses, asthmata, vertigines, stomachi et capitis dolores, quod ab ipsa veniant apoplexia, epileptia, lethargus, aliique noxii cerebri affectus, necnon innumeri alii morbi. Equis dubitet, crapulam et ebrietatem esse plurimarum infirmitatum matrem? cum certum sit, quod plures occidat gula, quam gladius, et cum asserat Spiritus Sanctus, plurimos per gulam interire: *propter crapulam multi oberunt; qui autem abstinens est, adjiciet vitam* (Eccli. 37, 34). Fatendum sane, ebrietatem esse crudelium multarum infirmitatum matrem.

Nec dicas, te a multis annis vino indulgere, te saepe vino ebriari, nec tamen aliqua unquam infirmitate gravari, imo semper perfectissima sanitate gaudere. Si enim verum fatearis, novum est hoc super terram: quia novum et rarissimum est, quod vir ebri-

sus infirmitate aliqua non labore. Si autem, o ebriose, nondum infirmatus es, expecta aliquantulum, et irruent super te dolores et morbi multi. Jam tibi placet vinum, nil tibi incommodi affert; verum ut coluber, intra aliquod tempus mordebit te et infirmitatibus te obruet. *Vinum ingreditur blande, sed in novissimo mordebit ut coluber, et sicut regulus venena diffundet* (Pr. 23, 31).

Asserit Aristoteles, quod quidquid mordet basiliscus, mox circiter putrescat: *quidquid momorderit, continuo circiter putrescit*. Vinum illud, quod jam tanta cum voluptate hauris, mordebit te intus sicut basiliscus, calore nimio tua accendit viscera, rectam humorum habitudinem turbabit, teque, si non modo, saltem intra aliquod tempus infirmitatibus obruet, et forte intra brevissimum tempus amicus ille tuus mortem tibi inferet. Ut enim ait S. Basilius: *ebrietas, roboris corruptio, senectus immatura, brevis temporis mors*. Hoc insinuas videntur ipsi ebriosi apud Jsaïam prophetam, cum ajunt: *comedamus, et bibamus: cras enim moriemur*. Quomodo cras? Quomodo tam cito? Quia nimirum ingluvies et bibacitas, multos ebriosis morbos adferunt, qui mortis celeritate plerumque terminari solent. O quot ebriosi a nimio vino debilitati, infirmi, et variis morbis affecti fuere! Quam multi bibacitate sua ante neminem insenuerunt! Quam multi ebrietatibus suis ad manes citissime migraverunt! O fratres, hæc unica consideratio conservande valetudinis hominem quemque rationis usu pollentem ab ebrietatibus arcere debet. Si vero hæc consideratio non sufficiat, aliam adjiciamus, dicamusque, quod ebrietas non solum sit mater infirmitatum, *sed etiam mater vitiorum*.

III PARS.

Ebrietas est mater vitiorum.

Ebrietas est fœdissima mater, cujus prima proles est libido; et ideo prohibet apostolus, ne quis vino inebrietur, quia sci-

licet in multo vino, quod quis sumit, est luxuria, tamquam in causa, a qua luxuria gignitur; *nolite inebriari vino, in quo est luxuria* (Ephes. 5, 18). In vino est luxuria, inquit Doctor Angelicus, tamquam in causa: *vinum enim superfluum est causa luxuriæ, quia calefacit, et ad venerea movet*. Et S. Cyrillus Alexandrinus præfata apostoli exponens verba, ait, ab eo dictum luxuriam esse in vino, *ut ostenderet, ab ebrietate, veluti primogenitam filiam, generari luxuriam*. Nec mirum sic loquatur D. Paulus: quia nature consentaneum quod venter vino æstuans prorumpat in venerem: ebrietas enim ex temperante facit lascivum, et ut loquitur sanctus Hieronymus, *venter mero æstuans spumat in libidines* (ep. 83 ad Ocean.). Quod tam pro certo habet S. Vincentius Ferrerius, ut asserat divi Bernardi autoritate fretus, quod *gulosus personis, et ebriosus vivere caste est majus miraculum, quam suscitare mortuos*. Fugite ergo ebrietatem, quia est mater luxuriæ. Nec minus fugienda, quia multorum aliorum et fere omnium vitiorum est mater; *ebrietas est origo vitiorum et flagitiorum omnium mater*. Omnibus notum est, dari in natura aliquam materiam primam, quæ est primum subjectum, ex qua omnes creaturarum formæ educuntur. Ex illa materia prima eliciuntur lupi, leones, serpentes, bufones, omniaque corpora coelestia et sublunaria, animata et inanimata, ita ut dici possit, hanc materiam esse matrem omnium creaturarum corporearum. Sicut autem ex materia prima originem ducunt omnia corpora, ita et ebrietas dicitur materia vitiorum, quia ab ebrietate, ut a pessima matre, luxuria, blasphemie, detractiones, perjury, furta, et omnia fere vitia generantur, *ebrietas est culparum materia, radix criminum, origo vitiorum, flagitiorum omnium mater* (Chrysost. hom. 29 in Gen.). Ebrietatem sancti Ecclesiæ Patres, Chrysostomus et Chrysologus, dæmonem vocant; *ebrietas*, inquit Chrysostomus, *voluntarius est dæmon*: vel ut loquitur S. Petrus Chrysologus, *ebrietas est dæmon blandus*. Eam dæmonem vocant, quia idem est dæmonis et ebrietatis ingenium. Sicut enim dæmonis hoc est ingenium, quod homines a virtute avertat et ad vitia trahat, ita et ebrietatis idem est spi-

ritus: ebrietas quippe ad scurrilia, ad impudica, ad blasphemias, ad detractones, et ad innumera vitia provocat. Et sicut dæmon est pater, ita et ebrietas est mater vitiorum. Ad hujus rei probationem portentosum quid ex D. Augustino hic adducam dicente, quod in civitate Hypponensi homo quidam erat dives, cui unicus erat filius, quem plus quam semetipsum, et forte plus quam Deum diligebat. Nimis ille parentes amor filio occasionem dedit, vino plus quam par erat indulgendi: unde brevi factus est vir bibacitatus et ebrietatibus suis famosus. Cum autem filium hunc dissolutum non corripenter parentes, ebrietatibus semper magis se dedit, quousque tandem aliqua die, cum hic juvenis ebrius esset, *patrem occidit, matrem prægnantem oppressit, sorores duas ad mortem vulneravit: et alteram, cujus pudicitiam seroare debuerat, violavit.* Unde infert D. Augustinus, ebrietatem esse pessimam omnium vitiorum et malorum matrem; *o igitur dolorosa ebrietas, omnium malorum mater.* Omnium sane malorum et vitiorum mater est ebrietas; nec est scelus tam grave, quod non parturiat, cum hunc adolescentem ad parricidium, ad incestum, et ad sororicidia impulerit. Idem divus Augustinus, qui semper et ubique ingeniosus, subtilis et angelicus est, ebriosos cum paludibus confert; *omnes ebriosi tales sunt, quales paludes esse videntur.* Sicut enim in paludibus rane, bufones, serpentes, sanguisugæ, aliaque multa gignuntur insecta et vilia animalia: ita ebriosi sunt quasi paludes, quia ebrietas est turpissima mater, quæ libidines, blasphemias, stultiloquia, detractones, impietates, et innumera alia vitia generat. Et ideo præclare dixit S. Gregorius, virum ebriosum non unico ebrietatis peccato, sed omnibus peccatis esse inquinatum, ac ipsomet esse totum et totaliter peccatum; *qui ebrietatem habet, non solum peccatum habet, sed totus est peccatum.* Ebriosus quidem totus est peccatum; nam omnia quæ in eo sunt, peccata sunt aut peccata esse videntur, cum sint causa peccati. Hominis ebriosi oculi peccatum sunt, quia libidinose creaturas intueri solent; aures ejus peccatum sunt, quia scurrilia et impudica nimia cum complacentia audiunt; lingua ejus peccatum est, quia jam obscena et turpia profert,

jam in blasphemias prorumpit, et jam plurimorum famæ detrahit; spiritus ejus peccatum est, quia de Deo vix cogitat, et pravus desideriis plerumque inquinatur. Quidquid tandem in eo est, peccatum est, quia anima, corpore, omnibusque sensibus peccat. Ebrietas quippe uti pessima mater, eum ad omnia vitia trahit, illumque totum et totaliter peccatum facit; *ebrietas omnium vitiorum fomes et nutritrix est* (S. Amb. in decret. 15, q. 1. c. *Sane*). Quod quam verum sit, ipsa docet experientia. Nonne enim multos videmus, qui cum antea ab omni blasphemia, ab omni libidine, ab omni impietate, et ab omni prorsus vitio essent alieni, mox ut ebrietati se dederunt, ab omnia vitia declinarunt? Quibus vitiis non indulgent ebriosi, cum in caupona, velut in templo suo, congregantur? Nonne ibi vinum, veluti Deum suum colunt? Nonne ibi Bacchi virtutes prædicant? Nonne ibi linguis suis ad omnem detractonem, ad turpia quævis verba et ad omnem blasphemiam habenas laxant? Nonne ibi rixas et contentiones excitant? Nonne ibi sæpe homicidia perpetrant? Certe hæc et alia multa peccata nomine christiano indigna producit ebrietas; certe hæc est multorum et fere omnium vitiorum iniqua mater. Ex hoc principio duo inferenda sunt; *primum* quod caupones, qui vinum iis administrant, quos inebriandos prævident, mortaliter peccent, quia, ut ait Doctor Angelicus, ille peccat mortaliter, qui alteri occasionem præbet peccandi mortaliter; caupones autem, qui vinum dant his quos inebriandos prævident, occasionem peccandi mortaliter ei præbent; ergo et ipsi peccant mortaliter. Hoc velim ut bene adnotent caupones. *Secundum*, quod ebriosi, si penitentiam non egerint, regnum Dei obtinere nequeunt; cum enim ebrietas sit mortale peccatum, et multorum peccatorum causa, salvari nequeunt ebriosi, nisi penitentiam egerint; non salvabuntur ebriosi, inquit D. Augustinus, sed *quicumque penitentiam de ebrietate non egerit, in æternum profecto peribit.* O quam timendum ergo, et sedulo fugiendum ebrietatis vitium; cum homines ad egestatem trahat, infirmitatibus multis conficiat, et ad plurima alia vitia alliciat! Hæc considerate, viri ebriosi; hæc serio perpendite ac a turpi et

exitioso ebrietatis vitio declinate: *expergiscimini ebrii, et flete, et ululate omnes, qui bibitis vinum in dulcedine* (Joel 1, 5): *expergiscimini*, inquam, et ab ebrietatis vitio secedite, cum sit paupertatis, infirmitatum et vitiorum mater. *Expergiscimini, et flete, et ululate*, ut præteritarum ebrietatum a Deo veniam obtineatis. *Expergiscimini*, et virorum ebriosorum consortio ne amplius vos immisceatis. *Expergiscimini*, et ebrietati impostera ne indulgeatis. *Expergiscimini*, et firmissimo proposito statuete prius mori, quam inebriari; ut enim ait S. Ambrosius, *si tibi diceretur, aut bibas, aut morieris; melius tibi esset, ut caro tua sobria occideretur, quam per ebrietatem anima moreretur* (de *Helia et jejun.* 14). *Expergiscimini tandem*, et quicquid ad ebrietatem vos allicere potest, studiosè fugite; dabique Deus vobis in hoc mundo gratiam, in cælo gloriam. *Amen.*

DOMINICA TERTIA POST EPIPHANIAM.

DE HUMILITATE.

Domine, non sum dignus, ut intres sub tectum meum.
(Matth. 8, 8).

Cum infinita sit Christi ab aliis hominibus distantia, nemo sane hominum, addo et angelorum, quantumvis magnus ille sit, dignus censi debet, qui coram illo stet; qui illi serviat; imo et qui vel calcementi corrigiam solvat. Ideo nullo modo mirarer, si virum fidei christianæ mysteria edoctum, et de Christi Salvatoris divinitate eruditum audirem dicentem; *Domine non sum dignus, ut intres sub tectum meum.* Verum hæc verba, ut a viro ethnico prolata, admiratione multa digna sunt, non solum propter magnam ejus fidem, quæ in iis mirabiliter elucet; sed etiam ob eximiam ejus humilitatem, quæ in iis maxime rutilat.

Credit centurio, Christum posse sanare servum suum, licet eum non videat; oh magnam fidem! Centurio, licet multorum militum dux et dignitate inter homines insignitus, indignum se censet, qui Christum, ad quem legatos miserat, hospitio recipiat; oh magnam humilitatem! Miranda centurionis fides de fide dicendi ansam nobis alibi præbuit; nunc autem ex ejus humilitate de humilitate disserendi occasionem sumemus. *Ave.*

Quicumque aliquam ex christianis virtutibus assequi intendit, ipsammet virtutem, Christum, et seipsum inspicit necesse est. *Ipsammet quidem virtutem*; ut videat, quam præclare, quam utilis, quam necessaria sit: *Christum*, qui omnium virtutum perfectissimum est exemplar, ut ejus exemplis ad hanc virtutem sectandam excitetur; *seipsum*, ut quantum sibi suoque statui hæc virtus conveniat serio scrutetur et ponderet. Humilitatem autem omnibus hodie assequendam propono; igitur rogo, ut mentis oculos quisque ad humilitatis virtutem, ad Christum humilitatis Doctorem, et ad seipsum convertat. Qui humilitatis virtutem sedulo scrutabitur, eam Deo amabilem, hominibus utilem, et in vita spiritali omnibus necessariam esse perspiciet. Qui Christi humilitatem investigabit, eam admirabitur, ejusque exemplis ad tantam virtutem sectandam allicietur. Qui seipsum, suamque vilitatem sedulo inspiciet, nil sibi magis congruum fore censebit, quam quod in omnibus et semper se humiliet: *Humilia te in omnibus.* Videtis nunc unde quisque sumere debeat motiva, quibus ad humilitatem sectandam adducatur; ab ipsa scilicet humilitatis virtute, a Christo et a semetipso. Ut humilitatem assequaris, inspicere 1. humilitatis bona, et emolumenta; 2. Christi exempla et documenta; 3. tuam vilitatem et miseriam.

I PARS.

Ut humilitatem assequaris, inspicienda sunt ejus bona et emolumenta.

Tanta, tam præclara, tamque in vita spirituali hominibus utilis est humilitas ut non facile explicari queat, quanta bona, quantaque emolumenta ex illa proveniant. Ut ex pluribus aliqua colligam, dicam, quod humilitas 1. a multis vitiis amoveat; 2. alias virtutes conserveat; 3. divinam gratiam attrahat; 4. homines Deo amabiles faciat; 5. illos exaltet, et ad cælum evehat.

1. Sicut initium, et quasi compendium omnis peccati superbia, ita et humilitas est quasi omnium fuga peccatorum, et qui vere humilis est, ab omnibus fere vitiis declinat. Qui enim *vere humilis est*, de se magna non cogitat, non superbit, nec ab hominibus laudari et honorari desiderat. *Humilis* alios seipso majores censet, nunquam illos irridet, nunquam illos despicit, nec temerarie judicat. *Humilis* omne donum et omne bonum a Deo provenire novit, virtutes, merita, et quæcumque bona in se agnoscit, non sibi arrogat, sed Deo omnium bonorum auctori tribuit. *Humilis*, quia fragilitatem et humanam infirmitatem non ignorat, peccandi occasiones declinat. *Humilis* tandem, ambitionem, avaritiam, et omnia fere vitia devitat et enervat; *Virtus humilitatis omne vitium enervat* (S. Greg. Mor. 8, 30). Unde homo vere humilis similis videtur puero, qui nondum rationis usum assecutus est; verus enim humilis, sicut ille puer, nec mentitur, nec insolescit, nec terrena ambit, nec de laudibus superbit, nec alteri invidet, nec avaritia, nec iracundia, nec alio aliquo vitio laborat; omnia vitia in eo enervata et quasi mortua videntur. Nam, ut ait Doctor Seraphicus, *nullum vitium stare poterit, si superbia, quæ est omnium vitiorum caput, humilitatis virtute de-*

truncata fuerit. O quam bona, quam optabilis, quamque utilis humilitas, quæ a vitiis amovet; *ac etiam virtutes conservat!*

2. Sicut pulvis vehementi expositus vento cito dispergitur, ita et virtutes cito perdit, qui eas vanitatis et superbiæ vento exponit. *Qui sine humilitate virtutes congregat, quasi pulverem in ventum portat* (S. Greg. explan. 3. Psal. pon.). Qui humilitati adhæret, eas conservat ne per vanam gloriam evanescant. Unde præclare dixit S. Hieronymus: *Nihil habes humilitate præstantius, nihil amabilius; hæc est enim præcipua conservatrix, quasi custos quedam virtutum omnium* (ep. 14 ad Celant.). Vinum, inquit Doctor Seraphicus, cito virtutem perdit, si clausum in vase non steterit; aromata, si teneantur aperta, suam perdunt virtutem et efficaciam; ignis cito extinguitur, nisi cineribus cooperiatur; sic homo cito omnia bona perdit, nisi sub humilitatis cinere ea cooperiat: ergo, ait D. Bonaventura, magna virtus est humilitas, quæ alias virtutes et omnia bona conservat. *Sed et humilitas divinam gratiam attrahit.*

3. *Sicut magnes attrahit ferrum ita*, inquit S. Bernardinus, *humilitas gratiam ad se trahit.* Quanteque quis humilior erit, tanto major ei infundetur gratia; nam *Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam*, et eam tanto majorem dat, tantoque abundantiorum, quanto invenerit mentem humiliorem. Deus est fons perennis, qui valles quærit, in quas aquas salutare effundat; humiles autem sunt valles, quarum meminit vates regius, ita canens: *Qui emittis fontes in convallibus: inter medium montium pertransibunt aquæ* (Ps. 103); ideo aquis divinæ gratiæ rigantur et replentur hi qui vere humiles sunt. *Sed hi etiam per humilitatem Deo amabiles fiunt.*

4. Merito Deus humiles diligit, quos humilitate sibi subjecti: quantum autem eos diligit, docet propheta dicens, quod Deus qui excelsus est super omnes gentes, et qui in cælis habitat, *humilia respicit.* Magni magno diligere solent, et sæculi principes alios similes, nempe nobilissimos et illustrissimos viros, suo amore dignos ducunt. Non vero sic Deus noster, qui in altis habitat, et *humilia respicit* (Ps. 112, 5): quia enim ei pla-

cent humiles, illos oculis misericordiae et benevolentiae respicit; et ille respectus humilium, quo a Domino inspicuntur, est respectus benignitatis et amoris. Humilibus nihil tam curae est, quam Dei honor et gloria; illum enim honore afficiunt, dum eidem omne bonum tribuentes, seipso, conatusque suos pro nihilo habent, quapropter cum humiles Deum honore prosequantur, seque ipsos despicibiles præbeant, ut Dei gloria apud omnes magis magisque resplendeat, Deo gratissimi sunt, eosque Deus amore speciali prosequitur. Sectare ergo humilitatem, quia homines Deo amabiles efficit: *ac item quia eos exaltat, et ad caelum evehit.*

5. A Deo quidem exaltantur humiles quandoque et in hoc mundo, semper autem in caelo: Deus enim superbos deprimat et humiles exaltat; *Deposuit potentes de sede, et exaltavit humiles* (Luc. 1, 52). Paradoxon sapientiae christianae hoc est, quod descendendum, ut ascendas; quodque via ad excelsa et ad paradisi gaudia pateat tendendo ad demissa et humilia: cum aeterna lege decretum sit, quod *omnis qui se exaltat, humiliabitur, et qui se humiliat, exaltabitur* (Luc. 18, 14). Si vis ergo magnus esse in caelo, ama in terra nesciri, necnon ab hominibus despici, contemni, et vilis reputari. Si cupis ad primos empyrei thronos sublimari, humilitatem sectare in hoc mundo, et recumbe in novissimo loco: quo enim minor et humilior fueris in terra, eo major et excelsior eris in caelo, quia sola humilitas exaltat, et *qui se humiliat, exaltabitur*. Ad caelum ascendere cupiunt omnes, qui quanta sint caeli bona noverunt; jamvero ad caelum non ascenditur nisi per humilitatem. Haec est via, qua ad caelum itur; nec in caelum exaltantur qui superbi, sed qui humiles fuerint: *Per humilitatem ascende ad sublimitatem: quia haec est via, et non est alia præter eam. Imo qui aliter sursum tendit, cadit prius quam ascendat* (S. Aug. in Joan. in fine). Verum est quod aliae virtutes ad caelum exaltent, non autem sine humilitate; amet quis paupertatem, jejuniis corpus affligat, castitatem colat, alisque virtutibus acquirendis insudet; si hæc ex superbia faciat, vel si desit humilitas, ad caelum non exaltabitur, nec enim superbi, sed humiles ad paradisi gloriam

exaltantur: *Qui enim humiliatus fuerit, inquit Spiritus sanctus, erit in gloria: et qui inclinaverit oculos, ipse salvabitur* (Job. 22, 29). O quam admirabilis, et hominibus utilis humilitas, quæ homines ad caelum elevat; eoque magis illos in caelo exaltat, quo in hoc mundo humiliores extiterint. Unde discipulis dixit Christus, illos majores futuros in regno caelorum, si pueri cujusdam, quem in medio eorum statuit, humilitatem æmulati et assecuti fuerint: *quicumque ergo humiliaverit se sicut parvulus iste, hic est major in regno caelorum* (Matth. 18, 4). Itaque humiliamini in hoc mundo, ut in paradiso exaltari mereamini: *Humiliamini sub potenti manu Dei, ut vos exaltet in tempore visitationis* (1 Pet. 5, 6). Humiliari quisque debet, cum humilitas sit fuga vitiorm, virtutum custos, magne, quo divina gratia trahitur, et animæ pulchritudo, qua homines Deo amabiles fiunt. Humiliari quisque debet propter hæc et alia multa emolumenta, quæ ab humilitate homo percipit: præcipue quia humilitas homines ad caelum exaltat. Sicut superbia angeli e caelo ejecti sunt, et in infernum præcipitati; ita homines humilitate ad caelum evehuntur, ut in caelo exaltentur. Sicut Christus, qui omnium electorum est caput, ad caelum humilitate exaltari voluit; ita et quicumque ad caelum exaltari cupit, humilitatem sectetur necesse est: proinde *ambula per Christi humilitatem, ut venias ad eternitatem*. Noli ambulare per viam superbiæ et arrogantiae; ambula per viam humilitatis: utque humilitatem assequaris, inspicere quanta bona et emolumenta ex ejus assecutione proveniant: *inspice etiam Christum, humilitatis Doctorem et exemplar.*

II PARS.

Ut humilitatem assequaris, inspicienda sunt Christi exempla et documenta.

Filius Dei carne nostra tectus ac humana natura velatus ad hoc venit in hunc mundum, ut nos a peccati servitute re-

dimeret, et ut omnem virtutem nos doceret. Ideoque inspirante Deo Patre, ab hominibus absolute et sine aliquo additamento præceptor appellatus est, ut ipsum nomen astrueret, eum ad hoc nobiscum fuisse conversatum, ut non hanc aut illam dumtaxat, sed ut omnes penitus virtutes nos doceret. Licet autem hæc ita se habeant, fatendum tamen, quod speciali quadam ratione se humilitatis Doctorem exhibuerit; tum quia palam dixit: *Discite a me, quia mitis sum et humilis corde* (Matth. 11, 29); tum quia ab ipso incarnationis suæ instanti usque ad extremum vitæ halitum, continue humilitatem docuit; tum quia eam mirandis exemplis, et apertissimis verbis predicavit; tum quia ad hoc venit in mundum, ut opus portentosæ humilitatis obiret; tum denique quia humilibus corde promisit præmia, quæ suis meritis est hominibus lucratus.

Ita humilitatis magister et doctor extitit Christus Salvator, ut indesinenter ea oculis hominum objecerit, quæ humilitatis doctorem decebant. Quod late et sapienter prosequitur S. Basilus, dicens: « universam namque Domini dispensationem ad humilitatem nos instruere deprehendimus. Cum infans esset, mox in spelunca; nec lecto, sed presepio componitur. Deinde in domicilio fabri et matris pauperculæ enutritur, subditus matri et illius sponso. Subditur Ioanni et baptismum suscipit a servo Domini. Nemini adversariorum resistit, neque innarrabilem suam potestatem in quemquam vibrat; sed quasi potentioribus cedit, et potestati temporariæ potentiam, quam ille habebat, permittit. Principibus sacerdotum in forma rei sistitur, ad præsidem ducitur, et iudicium illius sustinet. Cum posset calumniatores suos arguere, silentio tolerat illorum calumnias, conspuit a servis ac vilissimis hominibus. Morti traditur, eique, hominum iudicio, turpissimæ » (hom. 38 *de humil.*). O quot humilitatis documenta et exempla in uno humilitatis magistro? Certe si omnia et singula Christi opera scrutari liceret, in omnibus et singulis adverteremus præclara humilitatis signa. Sciunt enim omnes, quod in summa paupertate et humilitate nasci et educari voluerit, norunt omnes, quod usque ad trigesimum ætatis annum ab hominum consortio secesserit, nec coram illis lucrere stu-

duerit: hominibus predicavit sine fastu, sine apparatu; non in locis honorificentissimis, sed in vicis, in plateis, in littore maris; regnum sibi oblatum recusavit: pauperes et mendicos ad apostolatam vocavit, miracula et transfigurationis gloriam silentio occultari desideravit; in victu et vestitu et aliis huiusmodi, non ea assumpsit quæ magnates, sed quæ homines de communi plebe assumere soliti sunt; nil acrius quam ambitionem et elationem increpavit, vel minimas superbiæ scintillas a discipulorum cordibus exilientes protinus extinxit, et mortis genus, quo nullum magis ignominiosum, videlicet crucis supplicium elegit. Quid Christo humilium? Quis unquam majora et plura humilitatis documenta et exempla præbuit? Non iterum lustrabo plurima Christi opera, ut eum ubique et in omnibus præclara humilitatis exempla præbuisse ostendam: abs re tamen non erit, si animadvertimus, quod in ipsis operibus, quæ majori laude et gloria digna erant, magna semper humilitatis testimonia ediderit. Manifestavit se hominibus, cum natus est; sed manifestavit se primo pastoribus, et cœlestes suos nuntios pauperibus misit. Vocatus est Jesus, quod nomen est admirabile; sed eo insigniri voluit in die circumcisionis, cum sub forma peccatoris visus est. Adoratus est a regibus magis; sed adoratur in stabulo, adoratur non in throno, sed in Virginis gremio, ut in hac pompa non deesset humilitas. Apparet inter doctores, quos omnes in infinitum sapientia et scientia superabat, sed inter eos apparet audiens, apparet interrogans; magisque in eo humilitas, quam sapientia rutilat. Cum prædicationis munus assumit, docet orare, docet humiliari, et se peccatorem coram Deo fateri. Discipulos docet predicare, docet dæmones ex obsessis corporibus expellere; sed et docet eos humiliari, et ideo exultantibus illis, quod daemonia iis subjicerentur, aliquid elationis in cordibus eorum insurgentis mox compescuit, in memoriam eis revocans, quod dæmon ob elationem de celo cecidisset, *Videbam satanam sicut fulgur de celo cadentem* (Luc. 10). Nullum tandem opus est Salvatoris, quantumvis eximium et sublime, in quo humilitas non splendeat; nullum verbum, nullaque doctrina, in qua humilitas

non luceat; nullum miraculum, quod humilitate non condat, nulla actio, nullaque passio, a qua humilitas inveniatur aliena. Ex jam dictis satis superque constat Christum in omnibus, et semper humilitatis præclara documenta, et magna præbuisse exempla. Verum ut altius hominum mentibus ejus figatur humilitas, velim ut eum aliquantulum contemplerur in nativitate, in circumcissione, in pedum lotione et in cruce.

1. *In natiuitate* mirum in modum elucet Christi humilitas: ibi enim magnus fit parvus, Deus fit infans; et quem cæli capere non possunt, fit parvulus: *Parvulus datus est nobis*. Ibi rex cæli et terræ reclinat in præsepio; ibi quem angeli desiderant aspicere, in humili requiescit diversorio; ibi qui sanctos in cælo beat, vilibus pannis involvitur, temporum injuriis exponitur. O quam magna hæc Christi humilitas? Equis videns Christum in nativitate ita humilem, in mundo major fieri et exaltari ambiat? Certo execratione et maximo supplicio digni habendi, qui viso Christo in præsepio, adhuc exaltari cupiunt. *Quid magis detestandum, quid gravius puniendum, quam quod videns Dei Filium summum in regno cælorum, novissimum factum in regno hominum, opponat adhuc magnificare se homo super terram?* (S. Bern.). O homo, stude fieri sicut iste parvulus; humiliare exemplo Christi nascentis; ac etiam Christi circumcissionem patientis.

2. *In circumcissione* magis adhuc elucet infinita Christi humilitas, quia in ea Christus visus et reputatus est peccator: *In incarnatione minoratus est paulo minus ab angelis, sed in circumcissione multo minus, quia latronis cauterio est signatus* (S. Bern.). Christus peccatum nec fecit, nec facere potuit; et tamen in circumcissione peccator vult reputari: o magnam humilitatem! O homo, quanta tua est superbia? Tu totus in peccatis natus et educatus es, et tamen justus et innocens videri appetis: Christus autem ita humilis est, ut licet omni sanctitate præditus, velit tamen peccator videri. O homo, portentosam hanc contemplare Christi humilitatem et superbiæ tuæ medebitur: *Medicina tumoris hominis est humilitas Christi*.

3. *In lotione pedum* maximo etiam splendet Christi humi-

litas: quid enim humilior, quam quod Christus, cæli et terræ Dominus, pedes lavet discipulis quos creavit, quosque licet rudes et pauperes ad apostolicam dignitatem vocavit? Quæ major humilitas, quam quod Christus, cui obediunt angeli, vilium hominum pedes lavet? Ad hæc inter Christi discipulos agnosce Judam, ejus sicut et aliorum pedes lavit Christus. Contemplare Christum Judæ pedes lavantem: *Christum*, qui cum Deus sit, pedes tamen vilissimi hominis lavare non dedignatur: *Christum*, ejus perfectiones infinitæ et ejus magnitudinis non est finis, qui pedes lavat discipuli peccatoris, perfidi et ingrati: *Christum*, qui coram Juda prostratur, ut ejus pedes lavet, hoc ipso tempore, quo proditor ille eum in manus inimicorum tradere cogitat. O portentosam Christi Salvatoris humilitatem! Equis Christum pedes Judæ lavantem contemplatus, majoribus, æqualibus, imo et subditis suis se subjicere renuet?

4. *In cruce* tandem Christus exaltatus humilitatis exemplum dedit, quo nullum majus: nec enim magis se humiliare potuit homo Deus, quam cum pro hominum salute crucis mortem obire voluit. Hic est altissimus gradus humilitatis ejus, et ideo dixit D. Paulus, quod Christus *humiliavit semetipsum, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis*. Ecce habemus humilitatis exemplum, superbiæ medicamentum: quid ergo intumescis, o homo? O sanies foeda, quid inflaris? o saccus putredinis, o foster intolerabilis, quid superbia tumes? Princeps tuus humilis est, tu superbus? Deus tuus ad humilitatis centrum descendit et tu vilis vermiculus ad thronos sublimari et magnus reputari ambias? O homo, a magistro tuo, a Deo tuo discite humilitatis virtutem: esto humilis, cum Christus verbis et exemplis humilitatem te docuerit. Insuper humilis esse cogaris, *si inspicias tuam vilitatem et miseriam*.

III PARS.

*Ut humilitatem assequaris; inspicienda est
tua vilitas et miseria.*

Humilitatis causas in omnibus rebus invenire possumus, omniaque humilitatem nobis prædicant: *sive* ea quæ infra nos sunt, *sive* ea quæ supra nos sunt, *sive* ea quæ contra nos sunt, *sive* ea quæ in nobis sunt. Humilitatem prædicant quæ infra nos sunt. Si etenim terram, quæ infra te est, et quam pedibus calcas, serio inspicias, magnum humilitatis motivum invenire poteris, quia in eam reversurus es: *In sudore vultus tui vesceris pane tuo, donec revertaris in terram, de qua sumptus es* (Gen. 3, 19). Quando ergo terram respicis, quasi sepulchrum, vel cometerium tuum respicis; quasi sepulchrum, inquam, in quo latebis, in quo putresces, in quo a scaturientibus vermibus comederis. Si etiam inspicias infernum, qui infra te est, magnum indeumes humilitatis incentivum; non solum quia in eum projici pluries meruisti, verum etiam quia in continuo damnationis periculo versaris. A terra et inferno, quæ infra te sunt, oculos converte ad cælum empyreum et ad sanctos, qui supra te sunt; ibique humilitatis causas invenire poteris: *tum* quia in cælum non exaltantur, nisi qui in hoc mundo humiles extiterint: *tum* quia, ut ait D. Augustinus, *ostium paradisi est humile; si sano capite volumus intrare, oportet caput demittere*: tum quia forte tibi, sicut et fatuis virginibus, clausa erit paradisi janua. Inspice etiam quæ contra te sunt, scilicet tartarei spiritus, qui continue tibi insidiantur; et inde magnam humilitatis materiam elicies. Maxima enim est dæmonum potestas, antiqua eorum adversus homines invidia, odium implacabile, ita ut miram sit, quod nos non jugulaverint antequam nati essemus: et divinæ misericordiæ gratias referre debemus, quod a tam immanibus hostibus non simus consumpti: *Misericordiæ Domini, quia non sumus consumpti*

(Thren. 3). Ex præfatis, imo ex omnibus rebus sive bonis sive malis humilitatis incentiva elicere possumus. Quid autem querimus extra, quod in nobis ipsis reperimus? Consideremus nosmetipsos, nostram ponderemus vilitatem, fragilitatem et miseriam; et, si totaliter stupidi et stolidi non simus, ad humilitatem accedemus. Scrutemur nosmetipsos quoad corpus et quoad animam; et sive ex parte corporis, sive ex parte animæ plurimas ad humilitatem adducentes causas et rationes invenimus. *Quoad corpus*. Verum est, quod in eo officis artem et alia multa admirari possemus; at in eo multa vilia, multa ad humiliationem allicientia adnotare est facile, si serio perpendamus quid fuit, quid est et quid erit. Dic, quæso, quid fuit corpus tuum in sua origine? Nonne factum ex vilissima quadam materia, quam ob honestum pudorem nominare non licet? Nonne ex putredine compactum est? Certe putredo est materia, a qua ortum est: *Putredini dicit: pater meus es tu*. Quapropter, homo superbe, cogita unde venerit corpus tuum et erubescet, quod alta et sublimia appetere audeas: *Vide unde veneris et erubescet*. Imitare Primislaum Bohemorum regem ex homine rustico ad regni gubernacula sublimatum, qui dum inauguraretur, sagum rusticianum suis et omnium adstantium oculis exponi ordinavit, illudque, ut suæ originis reminisceretur et ad non superbe imperandum alliceretur, usque ad obitum religiose servavit. Hoc age et tu, quisquis es, qui ob eximiam scientiam qua præditus es, ob dignitates ad quas sublimatus, ob divitias quibus frueris, vel ob propria merita te gloria et honore dignum arbitraris: pone in conspectu tuo terram, de qua ortus es; mente revolve putredinem ex qua compactum fuit corpus tuum et cristas utique demittes. *Sed et contemplantur quid sit jam corpus tuum et haud dubie ad humilitatem allicieris*. Scio multa præclara in humano corpore adnotari posse; sed et in eo multa vilia et contemptibilia habentur. Si enim recte inspiciatur corpus nostrum, in medio ejus magna humiliationis causa invenitur: *Humiliatio tua in medio tui* (Mich. 6, 14). Et revera, quid est humanum corpus, nisi saccus putredinis et sentina ex qua fœtores et putores

semper erumpunt? Unde exclamans summus pontifex Innocentius, ait: « O vilis conditionis humanæ indignitas! O indigna vilitatis humanæ conditio! Herbas et arbores investiga; illæ de se produunt flores, et frondes, et fructus; et tu de te lendes, et pediculos, et lumbriculos. Illæ de se fundunt oleum, et vinum, et balsamum; et tu de te sputum, urinam et sterces. Illæ de se spirant suavitatem odoris; et tu de te multos spiras fetores ». Quare semper humilitatem sectaberis, si continue perpendas quod et quale sit illud corpus quod geris: nec enim superbiere potest, qui se semper sentinam portare serio cogitabit: *Quomodo superbiat, qui secum semper sentinam portat?* Adhuc et ad humilitatem allicieris, *si prospicias quid post mortem futurum sit corpus tuum.* Certum est, quod si in statu gratiæ ex hoc mundo migres, corpus tuum post generalem resurrectionem in cælo beabitur. Quid vero de eo fiet immediate post mortem? Nonne intra brevissimum tempus vermibus scaturiet et in pulverem revertetur? O homo, nonne *pulvis es, et in pulverem reverteris?* (Gen. 3, 19). Cur ergo gloriaris, cum sis pulvis et cinis? Cur superbis, cum in pulverem et in putredinem sis reversurus? Certe non est quod gloriesis; imo quod plurimum te humilies, si inspicias corpus tuum, et serio scruteris quid fuerit, quid est et quid erit. *Quoad animam tuam*, norunt omnes eam esse spiritualem, immortalem et ad Dei imaginem factam: tamen et in ea multas humilitatis causas invenies. Creatur quidem a Deo, verum ut mortale et corruptibile corpus informet; et in ipso momento creationis peccato pro origine traducto fœdatur. Unde quisque dicere potest: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, et in peccatis concepit me mater mea.* Nonne hæc tibi maxima est humilitatis causa? Potesne superbiere, si attendas animam tuam ab ipso conceptionis instanti fuisse peccato originali infectam, ac proinde Dei inimicam, cælo indignam et ad æterna supplicia idoneam? Ut autem superbiam a te procul pellas, atque humilitatem sedulo secteris, inspicere quot et quantis peccatis actualibus inquinata fuerit anima tua a tempore quo rationis

usu polles. Non ob oculos versandæ, nec mente revolvendæ virtutes et animæ dotas quibus potiris, ut inde superbiæ motiva elicias; inspicienda et recogitanda peccata, quibus inquinata est anima tua, et inde ad humilitatem allicieris. « Noli, frater, inquit Petrus Damiani, quod plerique faciunt, tantummodo siquid est in te virtutes attendere, ut vitia quasi post tergum negligas judicare. Imitare naturalis in pavone diversitatis exemplum. Qui nimirum pullinos et velut ignobiles pedes præ oculis semper habet: insignem vero caudæ pulchritudinem post se spectabilem præbet; videt in pedibus rusticum aliquid quod despiciat; ignorat in cauda quod eum mirabilem reddat. In promptu est unde se debeat in humilitate deprimere; post tergum gerit unde valeat quasi præ cæteris avibus superbiere. Te quoque quodammodo quod in te virtutis est, lateat: siquid vero vitiosum et correctionis est dignum, ab aspectus tui judicio non recedat » (ep. 11, li. 2). Interrogatus quidam ex antiquis vitæ spiritualis patribus, quomodo posset quis humilitatem adipisci, respondit: *si sua, non alterius peccata consideret*; considera ergo quot et quanta peccata ab adolescentia perpetraverit anima tua et ad humilitatem inclinaberis. Considera cujus generis fuerint peccata in quæ lapsus es: vide an eorum aliquod mortale fuerit; et si in mortalia lapsus fueris, humilia temetipsum, quia quamdiu in statu lethalis peccati permansisti, inimicus Dei fuisti, ipsis brutis vilior exististi et æternæ mortis debitor fuisti. Si autem peccata venialia solummodo commiseris, temetipsum etiam humiliare debes, quia tantam gratiam a Deo accepisti, non autem a temetipso, qui ad gravia perpetranda ex tua natura idoneus et proclivis es. Quamquam vero nullo etiam veniali peccato tua nunc inquinetur anima, humiliari semper debes, quia ita instabilis es, ut si modo stas, forte cras eris casurus. Quis scit an sit perseveraturus in statu gratiæ? An in instanti mortis futurus sit Deo et cælo dignus? Nescimus an a perpetratis peccatis surrexerimus, et an in statu gratiæ jam simus; et licet certo sciremus nos in gratiæ statu esse, ignoramus tamen, an in hoc statu simus perseveraturi; proinde humiliari quisque debet sub potenti Dei

manu, a qua expectare debemus perseverantiæ donum: *Humiliamini igitur sub potenti manu Dei* (1 Pet. 5, 6). *Humiliamini*, cum tanta sint humilitatis bona et emolumenta. *Humiliamini*, cum tanta Christus vobis exhibeat humilitatis documenta et exempla. *Humiliamini*, cum tanta quoad corpus et quoad animam sit vobis vilitas, infirmitas et miseria. Heu! qui fieri potest, quod tot et tanta humilitatis motiva homines ad humilitatem non inclinent? *O mira vanitas*, inquit Doctor mellifluus, *o mira fatuitas cordis nostri, cujus elationem perfecte dirimere, cujus cervicicos motus omnino domare humilitatis materia tanta non sufficit, quin adhuc superbiat terra et cinis*. O frater, si præfata omnia ad humilitatem sectandam te quomodocumque moveant, huic virtuti comparandæ sedulo incumbere et media ad eam assequendam idonea totis conatibus assume. *Primo*, hæc serio et sæpe meditare, quæ ad humilitatem sectandam te inclinare cognoscēs, quia variis viis homines ad humilitatem Deus attrahit, et hanc viam quisque sequi debet, quæ ad humilitatem se a Deo trahi cognoscet. *Secundo*, humilium te consortio adjuget, sicut enim *qui communicaverit superbo, induet superbiam* (Eccl. 13, 1), ita et qui communicaverit humili, induet humilitatem. *Tertio*, assuesce sustentantiæ contumeliarum et eorum omnium quæ idonea sunt ad humilianda hominum corda, quia, ut ait S. Bernardus, *humiliatio via est ad humilitatem*; si ergo virtutem appetis humilitatis, viam non refugas humiliationis. *Quarto*, humilibus te exercere officiis, exemplo Christi, qui pedes lavit discipulorum, et qui innumera humilitatis munera obivit; humilitas enim est virtus practica, quæ iteratis humilitatis actibus comparatur; humilia te ergo in omnibus, et post mortem ad sublimes cœli thronos exaltaberis. *Amen*.

DOMINICA QUARTA POST EPIPHANIAM.

DE CONSCIENTIA MALA.

Motus magnus factus est in mari (Matth. 8, 24).

Nihil jucundius, nihil in corde dulcius, in terra nihil quietius et securius bona conscientia. Hæc est templum Salomonis, ager benedictionis, hortus deliciarum, aula Dei et habitaculum Spiritus Sancti. Hæc damna rerum non metuit, non verborum contumelias, nec corporis cruciatus. Quomodocumque res eveniant, feliciter, infeliciter, etiamsi vel lapides pluât, etsi terra collabescat, etsi cœlum ruat, bona conscientia sine metu est, in tuto est, secreta est. Premat corpus, trahat mundus, terreat diabolus, illa quieta et secreta est. Imo et quocumque adventiente casu, illa semper secreta et tranquilla erit: *Hæc secreta erit, cum corpus morietur; secreta, cum anima coram Deo præsentabitur; secreta, cum utrumque in die iudicii ante tribunal terrificum justis iudicis statuetur* (de int. domo, int. op. S. Bern.). O mirandam bonæ conscientie pacem, tranquillitatem, quietem et securitatem. At de mala et iniqua peccatoris conscientia longe aliter sentiendum et disserendum: nulla enim pena major est mala conscientia, in qua quia Deus non est, nulla consolatio, quies nulla, sed timor, tremor et inquietudo continua reperiuntur. Malam hanc conscientiam motu maris delineatam in hodierno Evangelio videmus: quid enim mala conscientia, nisi *mare fervens, quod quiescere non potest* (Isa. 57, 20); et quod timoris, desperationis, aliarumque passionum motibus continue agitur? Quod quam verum sit clarius patebit, cum scelerosæ illius conscientie stimulos, motus et cruciatus explicaverimus. *Ade*.

Perbelle locutus est divus Bernardus cum pravam hominis impiæ conscientiam, testem, iudicem et carnificem esse asseruit: *Ipsa est testis, ipsa iudex, ipsa tortor*. Ipsa quidem est testis